

for a living planet®

WWF-Norge

Kristian Augusts gate 7a
Pb 6784 St. Olavs plass
0130 OSLO
Norge

Tlf: 22 03 65 00
Faks: 22 20 06 66
info@wwf.no
www.wwf.no

Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep,
0032 Oslo

Att: Kari Bjørbæk

Oslo, 16. februar 2009

Høringsvar – forslag til forskrift om tildeling av løyve til havbruk med laks, aure og regnbueaure i sjøvann 2009

WWF mener det er feil tidspunkt å dele ut nye konsesjoner til oppdrett av laks og ørret i Norge i 2009 basert på hensyn til miljø og fiskehelse samt økende behov for villfisk til fiskefôr.

Når Regjeringen likevel deler ut konsesjoner er det svært kritikkverdigg at man har valgt å ignorere de faglige rådene fra Fiskeridirektoratet, herunder også Mattilsynet og Havforskningsinstituttet, og tildeler 25 av 65 konsesjoner i områder der økning er frarådet av miljø- og fiskehelsehensyn. WWF mener regjeringen må følge anbefalingene fra Fiskeridirektoratet og ikke tildele nye konsesjoner i Nordland, Hordaland og Sogn og Fjordane. I tillegg må nye konsesjoner i Møre og Romsdal kun benyttes til relokalisering for å redusere dagens miljø- og fiskehelse belastning.

Norge forvalter nær halvparten av den atlantiske villaksen i verden, og Finnmark har i dag fortsatt sterke og til dels uberørte villaksstammer. WWF mener det ikke bør tillates økt oppdrett i Finnmark av hensyn til de svært verdifulle villaksressursene i regionen.

Det er ubegripelig at ikke regjeringen benytter anledningen til å fremme aktører med miljø og bærekraft i fokus. Dagens marked stiller store krav til både miljøpåvirkning lokalt (rømming, sykdom, lakselus, utslipp), globalt (forbruk av villfisk til fôr) og klimamessig (energiforbruk og klimautslipp i produksjon og transport). Likevel står det ikke et eneste ord om at konsesjonsrunden skal benyttes til å fremme mer miljøvennlig oppdrett i Norge og gjennom det også bidra til at norsk laks og ørret står sterkere på markedet.

WWF støtter forslaget om at 5 av konsesjonene er forbeholdt økologisk akvakultur, men mener at de samme restriksjoner må gjelde også for disse tildelingene når det gjelder å unngå tildelinger i Nordland, Hordaland og Sogn og Fjordane. I tillegg må det være et krav at anlegget er økologisk sertifisert før produksjonsstart, noe som i følge Debio er fullt gjennomførbart.

WWF for a living planet®

WWF-Norge viser til høringsbrev vedrørende forslag til forskrift om tildeling av løyve til havbruk med laks, aure og regnbueaure i sjøvann 2009 og sender herved over våre kommentarer.

I oversendelsesbrevet skriver fiskeri- og kystdepartementet: *Regjeringa har i arbeidet med denne tildelingsrunden, både når det gjeld talet på løyve og den geografiske fordelinga, lagt vesentleg vekt på miljømessig berekraft.*

WWF mener denne påstanden er direkte feil, først og fremst fordi det ikke er gjort noen vurdering av de miljømessige effektene av tildelingene, samt at regjeringen har valgt å *ikke* følge de miljøfaglige rådene som kom fra fiskeridirektoratet om hvilke områder som ikke bør få økt oppdrettsvirksomhet.

Oppdrett av laks og ørret i Norge bør ikke økes i 2009

WWF stiller seg kritisk til å øke veksten i oppdrettsnæringen i Norge fordi store miljøproblem fortsatt ikke er løst. Havbruksnæringen har hatt en betydelig innvirkning på bestandsutviklingen for villaks, og i regioner med stor tetthet av lakse- og ørretoppdrett sees det også en negativ utvikling på både villaks- og sjøørretbestander. Det vises til den kritiske situasjonen for villaksen i Hordaland og høy tetthet av oppdrettsanlegg i flere områder. Villaksen i de fleste elver i fylket er i sterk tilbakegang, og blant de dominerende årsakene til tilbakegangen er virkningene av økt mengde lakselus. I tillegg er de fleste bestandene sterkt truet av høy innblanding av rømt fisk, noe som igjen er relatert med den store tetthet av oppdrettsanlegg.

Sjukdomssituasjonen for oppdrettsnæringen i Norge har i 2008 vært alarmerende, og forbruket av fiskefôr har økt, uten at tilgangen på villfisk til råstoff har økt tilsvarende. Flere steder har lakselusa nå utviklet resistens mot eksisterende medikamenter for bekjempelse. Dette er en svært alvorlig situasjon for både villfisk og oppdrettsfisk. Sjøørretbestandene i områder med mye oppdrett er i sterk tilbakegang, og kysttorskene er på artsdatabankens rødliste over sårbare arter i Norge. I tillegg kommer påvirkninger fra klimaendringer som i stor grad vil øke belastningen på økosystemet både i fjordene og langs kysten.

WWF mener at utdeling av nye konsesjoner i 2009 ikke er miljømessig forsvarlig og kan bidra til ytterligere å forverre en miljøsituasjon som ikke er avklart. WWF er negative til utdeling av nye oppdrettskonsesjoner til laks og ørret i 2009 av følgende årsaker:

Økt press på villaksen fra lakselus: Tildelingen kan forverre situasjonen for villaksen på Vestlandet, dersom nye konsesjoner tillates i området, slik det faktisk legges opp til. Sjukdomssituasjonen i 2008 viser utvikling av resistens mot lakselusbehandling.

Økt biomasse forverrer sjukdomssituasjonen: Tildeling av 65 nye konsesjoner innebærer en økning i biomasse som kan bidra til å forverre en allerede presset sjukdomssituasjon og føre til at kampen mot lakselus vil bli vanskeligere. Basisnivå for utvalgte parasitter, bakterier og virus bør kartlegges og overvåkes systematisk i utvalgte bestander med ulik eksponering for oppdrett. Resistens er ett tydelig tegn på at dagens forvaltningsregime ikke er godt nok til å tåle en ytterligere økning i biomasse.

Mer kunnskap trengs om effekter av næringssalter: Det er fortsatt usikkerhet knyttet til i hvilken grad eutrofiering forårsakes av oppdrett, og oppmerksomheten i det siste har særlig vært knyttet til en OSPAR-rapport fra Norsk institutt for vannforskning (NIVA) der eutrofiering fra oppdrett kobles til sukkertarens retreat. Statens forurensningstilsyn (SFT) har også satt fokus på eutrofiering i forhold Hardangerfjorden. Det er helt

for a living planet®

klart behov for mer kunnskap om i hvilken grad drift, biomasse, anleggslokalisering eller anleggstetthet vil kunne føre til eutrofiering lokalt og hvordan dette kan tas med ved lokalitetsundersøkelser og det er nødvendig med økt overvåking av fjorder der det i dag er intensiv oppdrettsvirksomhet.

Nasjonale laksefjorder og nasjonale laksevassdrag må prioritere villaksen: Forvaltningen av de nasjonale laksefjordene og laksevassdragene må aktivt sikre villaksens vandrings-, gyte- og oppvekstmuligheter i tråd med intensjonene. I dag er forvaltningsregimet ikke godt nok, og før det er aktuelt å tillate nye konsesjoner må de eksisterende nasjonale laksefjordene tømmes for oppdrettsanlegg og fjernes langs nasjonale laksevassdrag, og enhver aktivitet som kan gi endring i for eksempel vannføring eller vannkvalitet forbys og i nærheten av nasjonale laksevassdrag.

Klimaendringer krever en føre-var forvaltning: Klimaendringer vil endre miljøforholdene i norske kyst- og fjordområder, og også endre forholdene oppdrettsnæringen opererer i. Det kan bety effekter på anleggene og endring av lokalitetenes egenskaper, men også miljøeffektene lokalt og i hele fjorder kan bli dramatisk endret. Klimaendringer representerer også en ny trussel mot atlantisk villaks – en trussel som kommer i tillegg til, og kan forsterke, farene fra forurensing, kraftutbygging og andre inngrep i vassdragene i tillegg til problemet med rømt oppdrettslaks, lakseparasittene gyro og lakselus. Høyere sjøtemperatur kan ha stor innvirkning på oppblomstring av lakselus og klimaendringer kan bidra til at situasjonen forverres for villaksen på Vestlandet – og kan føre til at lakselusa i fremtiden også vil trives nordover. WWF savner en vurdering av hvordan klimaendringer kan endre miljøpåvirkningen av oppdrettsnæringen og hvordan dagens forvaltningsregime bør endres til mer føre-var for å møte utfordringene.

Økt press på ville fiskebestander brukt til fiskefôr: Store mengder villfisk brukes i dag til å produsere fiskefôr, og oppdrett av blant annet laks og ørret gir grunnlaget for et kraftig overfiske på for eksempel tobis og kolmule, arter som i hovedsak brukes til fiskefôr. De 65 nye konsesjonene vil medføre økt etterspørsel etter fiskemel og fiskeolje, og WWF frykter et ytterligere press på allerede nedfiskete bestander.

Ytterligere tiltak for å redusere effekten av rømming: Rømt oppdrettsfisk representerer fortsatt et betydelig miljøproblem for villaksen i Norge. Det var en gledelig nedgang i antallet rømt laks- og ørret i 2008, men det er viktig at fokus på rømming opprettholdes. Myndighetenes ”visjon 0-flukt” har gode tiltak mot rømming, men ikke alle tiltak følges opp i praksis. Rømming er tillatt i akvakulturloven og strafferammene for rømmingshendelser er små. I tillegg er det i dag intet krav om individmerking av oppdrettsfisk. WWF mener at dagens rømmingsregelverk må gjennomgås og strammes inn før nye konsesjoner kan deles ut. Det må bli ulovlig at fisk rømmer og innføres langt hardere straffetiltak mot uaktsomhet som fører til rømming, samt en obligatorisk merking av oppdrettsfisk slik at en kan finne tilbake til rømmingskilden. I tillegg må en oppryddings- og gjenfangsplikt innføres. I dag er det en sporadisk og lite systematisk overvåking av rømt fisk i gytebestander av villaks. WWF mener det må etableres ”sårbarhetsindikatorer for innslag av rømt fisk i laksebestander”. De kan fungere som grenseverdier for når ulike typer laksbestander, for eksempel ut fra størrelse, bli sårbar eller truet av innslag av rømt fisk, og dermed utløser aktive tiltak fra både miljø-, energi- og fiskeriforvaltningen.

WWF for a living planet®

Konsesjonsrunden må benyttes til å fremme miljøvennlig produksjon

Myndighetene unnlater å bruke konsesjonsutdelingen til å fremme miljøriktig og fremtidsrettet tenkning i oppdrettsnæringen. Tildeling av nye konsesjoner er en mulighet til å fremme miljøvennlig produksjon. Dessverre velger Regjeringen bort miljø, og har kun to overordnede kriterier i tildelingsrunden;

- *Mindre aktører i næringa*
- *Søklarar som vil leggje til rette for auka bearbeiding med sikte på økonomisk integrasjon i kystdistrikta i Noreg.*

Det er ubegripelig at ikke regjeringen benytter anledningen til å fremme aktører med miljø og bærekraft i fokus. Dagens marked stiller store krav til både miljøpåvirkning lokalt (rømming, sjukdom, lakselus, utslipp), globalt (forbruk av villfisk til fôr) og klimamessig (energiforbruk og klimautslipp i produksjon og transport). Likevel står det ikke et eneste ord om at konsesjonsrunden skal benyttes til å fremme mer miljøvennlig oppdrett i Norge og gjennom det også bidra til at norsk laks og ørret står sterkere på markedet. Til tross for dette, inneholder de foreslåtte kriteriene for tildeling av konsesjoner ingen miljøkrav.

Samfunnsøkonomisk sett er det mest lønnsomt å tildele konsesjoner til de selskaper som driver best, både økonomisk og miljømessig. Dagens kriterier for tildeling av konsesjoner inneholder ingen miljøkrav. Dermed oppfordrer ikke myndighetene til fremtidsrettet tenkning hos næringen. Miljøfaglige kriterier må være med i vurderingen av tildelingen av konsesjoner, både når det gjelder plassering av lokaliteter og kompetanse for eier/driver/personell ved anlegget.

Prioritering av miljøbevisste oppdrettere: Det er ingen spesiell oppfordring til bedrifter med særlig gode miljøløsninger eller bedrifter som for eksempel ønsker å miljøsertifisere seg. WWF mener det bør legges til et punkt hvor det står: *oppfordring til virksomheter med særlig lav miljøbelastning om å søke*. Regjeringa må bidra til at havbruksnæringa kan få en balansert og økologisk bærekraftig utvikling og bli en lønnsom og livskraftig distriktsnæring hvor miljøvennlig drift er et konkurransefortrinn, og konsesjonsrundene er en god anledning til å styre næringen i en mer miljøvennlig retning.

Premiering av selskap som bidrar til forskning og utvikling: WWF savner også et fokus i tildelingskriteriene som belønner selskap som bidrar til forskning og utvikling i næringen. Dagens produksjonsformer har vist seg å ha til dels mange uønskede effekter, og det er viktig at myndighetene premierer oppdrettsselskaper som bidrar aktivt med innovasjon og læring. Både produksjonsteknologi, og driftsrutiner er viktige områder for videre utvikling for å redusere miljøeffekter av oppdrett, og konsesjonsrunden kunne med fordel satt av egne konsesjoner til bedrifter som bidrar til å utvikle mer miljøvennlig produksjon.

Mindre vederlag for miljøbevisste virksomheter: Det er svært skuffende at det ikke finnes muligheter for selskaper som ønsker å utvikle ny, miljøvennlig teknologi til å betale mindre vederlag. Oppdrettere bør kunne vise til utgifter for miljørettede tiltak, utover det lover og regler forlanger, kan trekke fra disse i vederlaget. Miljøbevisste aktører i næringen taper på dagens konsesjonsordning, fordi den ikke gir noe insentiv for utvikling av bedre teknologi og driftsformer.

for a living planet®

Ingen nye konsesjoner i Nordland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Finnmark

Fiskeri- og kystdepartementet ba Fiskeridirektoratet utarbeide en faktabasert risikovurdering for geografiske områder som er mindre aktuelle for økning av oppdrettsvirksomhet. Rapporten ble offentliggjort i juni 2008 og inneholder klare anbefalinger til regjeringen om hvilke deler av kysten som kan tåle ytterligere belastning fra økt oppdrettsvirksomhet, og hvilke områder hvor det ikke er tilrådelig å gi ut nye konsesjoner. Rapporten er basert på en helhetsvurdering blant annet med utgangspunkt i fiskehelse og bærekraft, og anbefalinger fra Mattilsynet og Havforskningsinstituttet er inkludert. Rapporten konkluderer slik:

Fiskeridirektoratet anser følgende områder som mindre egnet for økning av oppdrett av laks, ørret og regnbueørret:

- *Skagerrakkysten ut fra en vurdering av de temperaturmessige forholdene.*
- *Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane samt Møre og Romsdal til Hustadvika ut fra situasjonen knyttet til sykdommen Pancreas disease (PD) og bekjempelsesstrategien mot denne sykdommen.*
- *I Møre og Romsdal nord for Hustadvika bør eventuelle nytildelinger ses i sammenheng med arbeidet med å oppnå en mer sykdomsrobust lokalitetsstruktur.*
- *I Nordland er det marginalt potensiale for etablering av nye lokaliteter.*

WWF finner det svært kritikkverdigg at man har valgt å ignorere de faglige rådene fra Fiskeridirektoratet, herunder også Mattilsynet og Havforskningsinstituttet, og tildeler 25 av 65 konsesjoner i områder der økning er frarådet av miljø- og fiskehelsehensyn. Konsesjonene i Nordland, Hordaland og Sogn og fjordane må trekkes tilbake, og nye konsesjoner i Møre og Romsdal må kun benyttes til relokalisering for å redusere dagens miljø- og fiskehelse belastning.

Ved utformingen av forskriften er det eneste prioriteringskriterium om å bruke tildelinga aktivt til å stimulere til å endre lokalitetsstrukturen for å lette nedkjemping av PD. Det har ikke blitt tatt hensyn til de forhold som er kommet frem om den kritiske situasjonen for villaksbestandene på Vestlandet. Hardangerfjordforskriften er fortsatt under vurdering hos departementet, og det må være en selvfølge at det ikke tildeles konsesjoner i de Hardangerfjorområdet.

Finnmarks verdifulle laksestammer krever eget vern

Norge forvalter nær halvparten av den atlantiske villaksen i verden, og Finnmark har i dag fortsatt sterke og til dels uberørte villaksstammer I NOU 1999: 9 Til laks å alle kan ingen gjera?ble det fastslått at Finnmark innehar de største og mest livskraftige villaksstammene i Norge, og hele området øst for Kinnarodden ble foreslått som nasjonal laksefjord. Det står I NOU'en: *En stor sone helt fri for lakseoppdrett i Øst-Finnmark er nødvendig for å ivareta landets internasjonale forpliktelser for vern av laks, og er viktig for å få til et godt samarbeid med Finland i forvaltningen av grensevassdragene Tana og Neiden. Sammen med områder på Kolahalvøya på russisk side vil regionen utgjøre et kjerneområde med intakte og lite påvirkede laksebestander.*

Situasjonen siden 1999 er ikke mye endret, og fortsatt har Finnmark til dels intakte villaksstammer, selv om det til tider har vært store mengder rømt fisk i noen vassdrag. Dessverre ble ikke hele øst-Finnmark nasjonal laksefjord, men det er likevel uansvarlig å tildele et høyt antall konsesjoner i Finnmark når det med stor sannsynlighet vil øke mengden rømt fisk i fjorder og vassdrag samt et økt press fra lakselus. WWF mener det ikke bør tillates økt oppdrett i Finnmark av hensyn til de svært verdifulle villaksstammene i regionen.

WWF *for a living planet*®

Økologiske konsesjoner må kun tildeles i regioner som tåler økt oppdrett og det må være krav om sertifisering fra produksjonsstart.

WWF er positive til tildelingen av fem økologiske konsesjoner, men mener de samme områdebegrensninger skal ligge til grunn her som de Fiskeridirektoratet anbefaler i sin utredning. Dersom økologiske konsesjoner skal tildeles i områdene der det anbefales null vekst i næringen, må det dokumenteres at anleggene ikke bidrar til forverring av miljø- og fiskehelsesituasjonen.

I følge Debios regelverk er det intet problem å godkjenne oppdrettsanleggs driftsplan/driftsbeskrivelse før produksjonsstart. Det er ingen formelle hindringer for å stille krav om at produksjonen ikke starte før det foreligger sertifikat for økologisk produksjon. WWF ser derfor ingen grunn til at regjeringen vil tillate start av produksjonen før det foreligger sertifikat for økologisk produksjon. Forskriftens § 7 må endres til slik at det kun er søkere som er sertifiserte for økologisk havbruksproduksjon som kan tildeles disse 5 konsesjonene.

Når det gjelder sanksjoner dersom økologisk sertifikat trekkes tilbake, eller på et senere tidspunkt ikke oppnås vil WWF anbefale at konsesjonen trekkes tilbake dersom økologisk godkjenning ikke er gitt innen ett år etter at den ble trukket.

Med vennlig hilsen
WWF-Norge

Nina Jensen
Fung. leder for naturvernavdelingen

Maren Esmark